

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5
oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa*.

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopelniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Mapa Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •□□ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> •□□ wymienia elementy mapy •□□ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> •□□ odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej •□□ podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych •□□ wymienia różne rodzaje map •□□ odczytuje informacje z planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie •□□ stosuje legendę mapy do odczytania informacji • odczytuje skalę mapy • rozróżnia rodzaje skali • oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy • odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •□□ rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe •□□ rysuje podziałkę liniową •□□ wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę •□□ oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej •□□ wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa •□□ wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim •□□ wyjaśnia różnicę między mapą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •□□ dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych •□□ przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową •□□□□ oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej • oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej •□□ oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej •□□ rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu •□□ rozpoznaje formy ukształtowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski • czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego • projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta

	turystycznej i planu miasta	ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową	powierzchni na mapie hipsometrycznej
		• przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie	• omawia zastosowanie map cyfrowych
			• podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta

2. Krajobrazy Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> • wymienia składniki krajobrazu • wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy • wymienia pasy rzeźby terenu Polski • wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie • wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego • wymienia główne miasta leżące na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym • określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski • przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji • omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego • wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego • przedstawia cechy krajobrazu Niziny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce • opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu • opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz • przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim • opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego • przedstawia wpływ lądolodu na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania • porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach • wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne • wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie • wyjaśnia znaczenie turystyki na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy • prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły • przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego • przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krajain
--	---	--	---	--

<p>Wybrzeżu Słowińskim</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego •wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie •odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim •wskazuje na mapie pas Nizin 	<p>Mazowieckiej</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej •opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego •wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej •przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej 	<p>krajobraz pojezierzy</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej •przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy •omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej •charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej 	<p>Wybrzeżu Słowińskim</p> <ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej •opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy •omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki • opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej 	<p>geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy</p> <ul style="list-style-type: none"> •□□□□□□□□ analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej •□□□□□□□□ planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie •□□□□□□□□ przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka
<p>Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką</p>	<p>•omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji</p>	<p>•omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych</p>	<p>•opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej</p>	<p>•□□□□□□□□ analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej</p>
<ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką •wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy •określa położenie Warszawy na mapie Polski •wymienia najważniejsze obiekty 	<ul style="list-style-type: none"> •wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •□□ wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr •wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego •omawia cechy pogody w górach •wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej •charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach •opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala 	<ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd •przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich •opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> •□□□□□□□□ przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd •□□□□□□□□ wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr

turystyczne Warszawy

- wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską
- wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej
- wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską
- wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej
- określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
- podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej
- podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej
- określa na podstawie mapy położenie Tatr
- wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie

3. Lądy i oceany

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny odkryć geograficznych wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębią w oceanach przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
---	---	---	---	---

4. Krajobrazy świata

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> wymienia składniki pogody wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi wymienia na podstawie ilustracji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza wskazuje na mapie klimatycznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza średnią roczną temperaturę powietrza oblicza różnicę między średnią temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku oblicza roczną sumę opadów prezentuje przykłady budownictwa, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszаныmi strefy umiarkowanej pod względem
--	---	---	--	---

<p>strefy krajobrazowe Ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna</i>, <i>step</i> wskazuje na mapie strefy sawann i stepów wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń 	<ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria</i>, <i>pampa</i> omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje charakteryzuje krajobraz 	<p>obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych omawia rzeźbę terenu pustyń gorących omawia cechy krajobrazu 	<p>sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności 	<p>klimatu, roślinności i świata zwierząt</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
---	---	--	--	---

<p>gorących i pustyń lodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich • wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej • wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieloletnia zmarzlina</i> • wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry • rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry • wskazuje na mapie Himalaje • wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt 	<p>wysokogórski w Himalajach</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach 	<p>śródziemnomorskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry • charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach 	
--	---	--	--